

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ**

MA THỊ MỪNG

TÊN ĐỀ TÀI:

**CÔNG TÁC XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HOÁ
VÙNG ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ XÃ
YÊN HÂN-HUYỆN CHỢ MỚI-TỈNH BẮC KẠN**

**KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN VĂN HOÁ
CHUYÊN NGÀNH VĂN HOÁ DÂN TỘC THIỂU SỐ
MÃ SỐ: 608**

Người hướng dẫn : Ths. Nông Anh Nga

HÀ NỘI: 06/2009

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành khoá luận này em xin được trân trọng cảm ơn sự giúp đỡ nhiệt tình của huyện uỷ, UBND, Phòng Văn hoá - Thông tin - Thể thao huyện, Uỷ ban nhân dân và các ban ngành đoàn thể xã Yên Hân, huyện Chợ Mới tạo điều kiện cho em khảo sát và cung cấp tư liệu thiết thực cho đề tài

Trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo Khoa Văn hóa dân tộc thiếu số và đặc biệt là Ths. Nông Anh Nga đã trực tiếp hướng dẫn em hoàn thành đề tài này.

Vì thời gian có hạn, hơn nữa đây cũng là công trình nghiên cứu đầu tiên nên không thể tránh khỏi những thiếu sót chưa có kinh nghiệm nên bài viết còn nhiều hạn chế. Kính mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu để bài viết được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Hà nội, ngày 20 tháng 5 năm 2009

Ma Thị Mừng

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu của	2
3. Lịch sử nghiên cứu.....	3
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	4
5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu	4
6. Đóng góp của khóa luận.....	4
7. Nội dung và bố cục của khóa luận.....	4

Chương 1

MỘT SỐ CƠ SỞ LÝ LUẬN CHUNG VỀ VĂN HOÁ VÀ XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HOÁ CƠ SỞ

1.1. Những khía cạnh lý luận và thực tiễn của việc đời sống văn hóa cơ sở ở vùng đồng bào DTTS.....	5
1.1.1. Quan niệm vùng dân tộc thiểu số	5
1.1.2. Quan điểm của Đảng và Nhà nước ta về xây dựng đời sống văn hóa cơ sở ở vùng dân tộc thiểu số.....	10
1.2. Vai trò của công tác xây dựng đời sống văn hóa cơ sở đối với việc phát triển toàn diện vùng DTTS xã Yên Hân.....	17

Chương 2

THỰC TRẠNG CÔNG TÁC XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HOÁ Ở XÃ YÊN HÂN, HUYỆN CHỢ MỚI

2.1. Tổng quan về xã Yên Hân.....	24
2.1.1. Đặc điểm tự nhiên.....	24
2.1.2. Quá trình hình thành và phát triển.....	25
2.1.3. Đặc điểm xã hội.....	26
2.1.4. Đặc điểm văn hóa.....	29
2.2. Thực trạng công tác xây dựng đời sống văn hóa ở xã Yên Hân.....	35
2.2.1. Quá trình xây dựng đời sống văn hóa ở xã Yên Hân.....	35
2.2.2. Những tồn tại thách thức đặt ra trong việc xây dựng đời sống văn hóa vùng dân tộc thiểu số.....	61
2.3. Những vấn đề đặt ra hiện nay cần giải quyết.....	67

Chương 3

PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÔNG
TÁC XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA VÙNG DTTS Ở XÃ YÊN HÂN,
HUYỆN CHỢ MỚI, BẮC KẠN

3.1. Phương hướng chung đề xây dựng đời sống văn hóa vùng DTTS.....	72
3.1.1. Xây dựng đời sống văn hóa vùng DTTS phải góp phần nâng cao dân trí, đào tạo nguồn lực, bồi dưỡng nhân tài phục vụ cho sự phát triển vùng DTTS.....	72
3.1.2. Xây dựng đời sống văn hóa vùng DTTS phải kết hợp giữa bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa của địa phương với việc mở rộng giao lưu, tiếp thu tinh hoa văn hóa bên ngoài.....	73
3.1.3. Từng bước xây dựng và hoàn thiện cơ sở hạ tầng cho hoạt động văn hóa vùng đồng bào DTTS.....	74
3.1.4. Xây dựng đời sống văn hóa ở vùng đồng bào DTTS phải nhằm góp phần phát triển toàn diện về chính trị, kinh tế, văn hóa xã hội và an ninh quốc phòng.....	75
3.2. Phương hướng xây dựng đời sống văn hóa ở xã Yên Hân, Chợ mới, năm 2009.....	76
3.3. Một số giải pháp và kiến nghị.....	81
3.3.1. Một số giải pháp chủ yếu nhằm xây dựng đời sống văn hóa ở vùng DTTS xã Yên hân.....	81
3.3.2. Một số kiến nghị ban đầu.....	83
KẾT LUẬN	86
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	87
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong thời kỳ phát triển và hội nhập hiện nay, nền kinh tế theo cơ chế thị trường, các lĩnh vực của đời sống xã hội ngày càng một nâng cao và hiện đại. Do đó, nhu cầu hưởng thụ văn hóa cũng ngày một đa dạng và phong phú, nhất là những vùng đô thị với nền kinh tế phát triển. Để đáp ứng được những nhu cầu đó, Đảng và Nhà nước đã ban hành các chủ trương, chính sách nhằm tăng cường mức hưởng thụ văn hóa cho nhân dân. Song thực tế cho thấy, các tỉnh miền núi vùng sâu, vùng xa và vùng dân tộc thiểu số đời sống của nhân dân còn gặp rất nhiều khó khăn cả về vật chất và tinh thần, đặc biệt đời sống văn hóa còn nhiều hạn chế. Vì vậy chủ trương của Đảng và Nhà nước về “Xây dựng đời sống văn hoá ở cơ sở” nhằm đẩy mạnh, nâng cao đời sống văn hóa cho nhân dân cả nước, nhất là đồng bào DTTS miền núi có cơ hội tiếp cận với nếp sống văn hóa mới hiện đại và lành mạnh, tạo điều kiện phát triển kinh tế, nâng cao đời sống cho nhân dân. Đây luôn là vấn đề luôn được các cấp uỷ Đảng, chính quyền và các ban ngành hết sức quan tâm để phấn đấu từng bước thu hẹp khoảng cách về phát triển văn hóa đô thị, nông thôn với vùng sâu, vùng xa và vùng DTTS trên từng địa bàn.

Đây là chủ trương quan trọng, có ý nghĩa chiến lược đối với công cuộc xây dựng đất nước với mục tiêu “*Dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh*”. Đặc biệt, tiếp tục đưa nền văn hóa mới đến với từng người dân, đến với đồng bào “*làm cho văn hóa thấm sâu vào toàn bộ đời sống và hoạt động xã hội, vào từng người, từng gia đình, từng tập thể và cộng đồng, từng địa bàn dân cư và mọi lĩnh vực sinh hoạt, vào quan hệ con người, tạo ra trên đất nước ta tinh thần cao đẹp, trình độ dân trí, khoa học phát triển phục vụ đắc lực sự nghiệp công nghiệp hóa - hiện đại hóa đất nước...*”[14; tr.16] đang được Đảng và Nhà nước ta từng bước thực hiện.

Yên Hân là một xã miền núi tập trung chủ yếu là đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống. Đây là xã khó khăn, nhân dân sống bằng sản xuất nông nghiệp, nền kinh tế vẫn mang tính tự cung tự cấp, mức hưởng thụ văn hóa còn thấp. Trong quá trình hội nhập hiện nay, mỗi người dân, mỗi gia đình đều cố gắng vươn lên làm ăn kinh tế, giao lưu học hỏi để nâng cao và cải thiện chất lượng cuộc sống của mình. Cùng với sự cố gắng của đồng bào, ban chỉ đạo xây dựng đời sống văn hoá cơ sở đã vận động, hướng dẫn tổ chức thực hiện các phong trào xây dựng đời sống văn hóa một cách tích cực và nhiệt tình. Tuy đã có những kết quả bước đầu nhưng vẫn còn nhiều khó khăn, bất cập trong quá trình triển khai thực hiện. Cuộc vận động xây dựng gia đình văn hóa, làng bản văn hóa đến các chương trình phát triển kinh tế, nhằm đáp ứng nhu cầu hưởng thụ và sáng tạo văn hóa ngày càng cao của nhân dân các dân tộc, nâng cao hiệu quả xây dựng đời sống văn hóa vật chất và tinh thần ở địa phương. Để nắm bắt được những thành công và hạn chế, cũng như tìm ra các giải pháp hữu hiệu cho các giai đoạn tiếp theo, việc nghiên cứu tìm hiểu về thực trạng công tác xây dựng đời sống văn hóa ở Yên Hân là một đòi hỏi của thực tiễn hiện nay.

Là sinh viên đang theo học ngành Văn hóa dân tộc thiểu số, em nhận thức được rằng, mình phải có đóng góp gì đó cho quê hương, cho cộng đồng của mình. Thiết thực nhất đối với suy nghĩ đó của em lúc này là vận dụng những gì đã học tập được ở trường, góp phần tìm hiểu thực trạng cũng như những thành công, tồn tại và tìm giải pháp nâng cao hiệu quả của công tác này ở Yên Hân.

Với những lý do trên đây, em quyết định chọn đề tài “*Công tác xây dựng đời sống văn hóa vùng dân tộc thiểu số xã Yên Hân, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn*” làm khoá luận tốt nghiệp của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

Từ việc khảo sát thực trạng và đánh giá tình hình hoạt động xây dựng đời sống văn hóa vùng dân tộc thiểu số xã Yên Hân, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn. Đồng thời đề xuất những phương hướng và giải pháp góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả của việc xây dựng đời sống văn hóa ở vùng này trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá - hiện đại hoá đất nước.

3. Lịch sử nghiên cứu

Công cuộc xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở từ khi triển khai đến nay đã được hơn 20 năm. Là một chương trình then chốt trong chiến lược phát triển đất nước, nên đây là vấn đề rất được các nhà nghiên cứu, nhà quản lý văn hóa quan tâm. Đến nay đã có nhiều đánh giá, tổng kết từng giai đoạn của công tác này ở quy mô toàn quốc và cấp tỉnh. Một số công trình nghiên cứu về vấn đề này cũng đã được công bố. Trong đó có “*Xây dựng đời sống văn hoá ở vùng cao*” của Trần Hữu Sơn (NXB Văn hóa dân tộc, Hà Nội, 2004). Trong công trình này, tác giả đề cập đến hiện trạng công tác xây dựng đời sống mới ở vùng cao, vùng miền núi và dân tộc thiểu số; những bất cập và những kết quả đã đạt được; những thuận lợi và khó khăn... Phạm vi của công trình tương đối rộng, đó là vùng cao ở Việt Nam nói chung. Cũng nghiên cứu về xây dựng đời sống văn hoá cơ sở, *Mô hình xây dựng làng văn hoá nông thôn Bình Định* (NXB VH TT, HN.2000) của Trần Bình Minh là một nghiên cứu đáng chú ý. Trong công trình này, tác giả đã đề cập việc xây dựng làng văn hóa nông thôn ở Bình Định, thực trạng đời sống văn hóa của nhân dân, những kết quả thực tế của công tác này đem lại cho đời sống của nhân dân. Đây là nghiên cứu đề cập một khía cạnh của công tác xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở. Ngoài các nghiên cứu nói trên, các Hội thảo về Công tác xây dựng đời sống văn hóa ở vùng đồng bào dân tộc khác như: Hmông, Khơ - me, Dao... cùng một số luận văn ngắn đã được đăng tải trên các tạp chí khoa học chuyên ngành cũng ít nhiều đã đề cập đến vấn đề này.

Kế thừa những thành tựu đã đạt được, khóa luận sẽ tập trung đi sâu vào nghiên cứu đề tài này. Giải quyết những vấn đề đặt ra trong đề tài sẽ có ý nghĩa về lý luận và thực tiễn, góp phần tích cực vào việc nâng cao chất lượng và hiệu quả của việc xây dựng đời sống văn hóa ở vùng DTTS xã Yên Hân, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn trong tình hình hiện nay.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Nghiên cứu này tập trung vào đối tượng chính là: *Công tác xây dựng đời sống văn hóa vùng dân tộc thiểu số ở xã Yên Hân, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn.*

- Do hạn chế nhiều mặt, khóa luận chỉ tập trung tìm hiểu, phân tích và đánh giá về thực trạng công tác xây dựng đời sống văn hóa trong phạm vi xã Yên Hân, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn trong khoảng thời gian trên một chục năm trở lại đây.

5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

- Khóa luận được xây dựng trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, tư tưởng Hồ Chí Minh, những quan điểm của Đảng ta về văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa trong thời kỳ đổi mới.

- Khóa luận kết hợp các phương pháp phân tích, tổng hợp, lôgic và lịch sử, tiếp thu và sử dụng các phương pháp so sánh, thống kê, điều tra xã hội học và các phương pháp liên ngành trong quá trình nghiên cứu

6. Đóng góp của khóa luận

- Hệ thống hóa các vấn đề lý luận về đời sống văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa ở vùng DTTS nước ta hiện nay.

- Phân tích đánh giá một cách tương đối toàn diện về thực trạng đời sống văn hóa ở vùng DTTS xã Yên Hân trong những năm qua.

- Đề xuất một số giải pháp hợp lý để nâng cao chất lượng và hiệu quả việc xây dựng đời sống văn hóa trong thời kỳ đổi mới ở địa phương hiện nay.

- Khóa luận sẽ là tài liệu tham khảo cần thiết trong công tác xây dựng đời sống văn hóa ở các địa phương, nhất là đối với các xã miền núi của tỉnh Bắc Kạn.

7. Nội dung và bố cục của khóa luận

Ngoài phần *Mở đầu* và *Kết luận*, nội dung chính của khóa luận được trình bày trong 3 chương chính:

Chương 1: *Mấy vấn đề lí luận chung về văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa cơ sở.*

Chương 2: *Thực trạng công tác xây dựng đời sống văn hoá ở vùng DTTS xã Yên Hân, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn*

phấn đấu vì mục xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiến tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh (2000), *Việt Nam văn hoá sử cương*. Nxb TP. Hồ Chí Minh
2. Phương Bằng, “*Đôi nét về lễ hội lồng tồng về việc khôi phục*”, Tạp chí Dân tộc học, số 1/1990.
3. Ban tư tưởng văn hóa Trung ương (1996), *Tìm hiểu về văn hóa*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
4. Báo cáo tổng kết công tác triển khai thực hiện phong trào “*Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá*” năm 2008 của Phòng Văn hoá - Thông tin - Thể thao huyện Chợ Mới.
5. *Báo cáo tổng kết của UBND xã Yên Hân*, năm 2008
6. Bộ Văn Hóa Thông Tin (1998). *Văn bản của Đảng và Nhà Nước về công tác văn hoá các dân tộc thiểu số và miền núi*, Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.
7. *Các dân tộc tỉnh Bắc Kạn*, Nxb Thế giới, Hà Nội, 2003
8. Đoàn Văn Chúc (1997), *Văn hoá học*, Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
9. Đặng Mạnh Cường (1997), *Tổ chức và hoạt động đội thông tin lưu động*, Nxb Thanh Niên, Hà Nội.
10. Nguyễn Từ Chi (1996), *Góp phần nghiên cứu văn hóa và tộc người*, Văn hóa - Thông tin, Hà Nội.
11. Cục văn hoá thông tin cơ sở thuộc Bộ văn hoá - thông tin (2000), *Hỏi đáp về xây dựng Làng Văn Hoá, gia đình văn hoá, nếp sống văn hoá tổ chức và quản lý lễ hội truyền thống*, Nxb Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội.
12. Cục văn hoá cơ sở (2001). *Văn bản của Đảng và Nhà nước về xây dựng nếp sống văn hoá*. Nxb Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.

13. Cục văn hoá Thông tin cơ sở (1997), *Sổ tay công tác văn hoá thông tin cơ sở*, Nxb Thanh niên, Hà Nội.
14. Đảng Cộng Sản Việt Nam (1995). *Văn kiện hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp Hành Trung ương Khoá VIII*, Nxb. Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội.
15. Đảng Cộng Sản Việt Nam (1995), *Văn kiện đại hội lần thứ 8 Ban chấp hành Trung ương khoá VIII*, Nxb Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội.
16. Đảng cộng sản Việt Nam (1996), *Văn kiện hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp Hành Trung ương Khoá IX*, Nxb Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội.
17. Đảng cộng sản Việt Nam, *phương hướng NQ TW 5 Ban chấp hành Trung ương khóa VIII*, Nxb Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội, 1995.
18. Bế Việt Đăng (1993), *Những biến đổi về kinh tế - văn hóa ở các tỉnh miền núi phía bắc*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
19. Nguyễn Khoa Điềm (2001), *“Xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”* - Nxb Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội.
20. Nguyễn Huy Hồng *“Tín ngưỡng và nghệ thuật dân tộc Tày Nùng”*, Tạp chí Văn hoá nghệ thuật, tháng 5/1998.
21. Hồ Chí Minh. *Đời sống mới*. Nxb Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội.
22. *Hồ Chí Minh toàn tập* (1995), Nxb Sự thật, Hà Nội.
23. Trần Bình Minh (2000), *Mô hình xây dựng Làng văn hóa ở nông thôn Bình Định*, Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.
24. *Năm năm văn hóa cơ sở - thực trạng và những vấn đề cần giải quyết* (1991), Vụ văn hoá quần chúng, Viện văn hoá.
25. Nghị quyết Ban Chấp Hành Trung ương Đảng lần thứ 5 Khoá VIII *“Đổi mới nhận thức tư tưởng trong tình hình hiện nay”*, Nhân dân - 1993.
26. Nông Văn Nhũng (2000), *Tiếng ca người Bắc Kạn*, Hội VH - NT Bắc Kạn.
27. Phan Ngọc, *Văn hoá Việt Nam và cách tiếp cận mới*, Văn hóa, Hà Nội. 1994

28. Nguyễn Hồng Phong (2000), *Văn hoá và phát triển*, Văn hóa - Thông tin, Hà Nội.
29. Lê Thi “*Vài suy nghĩ về văn hóa gia đình và gia đình văn hóa*”, Tạp chí Gia đình ngày nay số 19/1997.
30. Nguyễn Thanh Tuyên và Ma Từ Đông Điền (2008), *Huyện Chợ Mới 10 năm xây dựng và phát triển*, Sở VH TT - TT Bắc Kạn.
31. Bùi Văn Tiến (2004), *Tài liệu nghiệp vụ văn hoá - thông tin cơ sở*, Nxb Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.
32. Tập thể tác giả Viện văn hoá (1985), *Xây dựng đời sống văn hoá cơ sở*, Nxb Văn Hoá, Hà Nội.
33. Trần Ngọc Thêm, *Tìm về bản sắc văn hoá Việt Nam*, Nxb TP. Hồ Chí Minh.
34. *Tạp chí Xây dựng đời sống văn hoá cơ sở*, Cục Văn hoá cơ sở, số 12, 29 và 31.
35. *Văn hoá truyền thống Tày - Nùng*, Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội, 1993.
36. Hoàng Vinh (1999), *Mấy vấn đề lý luận và thực tiễn xây dựng văn hoá ở nước ta hiện nay*, Văn hóa – Thông tin, Hà Nội.
37. Trần Quốc Vượng (1997), *Cơ sở Văn hoá Việt Nam*, Nxb. ĐHQG Hà Nội.